

Нäädнр хөөдäс сән тöl авхин тölä

Хальмг АССР-н колхозмуд болн совхозмуд эн джилд 614 мингын хө үвлэр болн эрт хаврар хургьлуулхд көг тавх даалгьврта. Эн даалгьвран үзмлжтэгьяр күүцäхийн кергт цуг хөбчнр эртäсн сән белдвр кех зөвтä.

Хөд үвлэр болн эрт хаврар хургьлуулж авлгьна олзоруу нуурлгч кесг эдл-ахуушн кегдäд күүцäкхн көдлмшäйилär мелгдджәнä. Хальмг республикин кесг колхозмуд, совхозмуд хөблән үвлэр болн эрт хаврар хургьлуулд, 100 хөн болгьнас 120-130 хургьд авад, эртär гарсн хургьн болгьнас тер джилин бийдн киргдäл 1,5—2-д килограмм цевр ноос авцана.

Нäädнр хөбдин көгиг бүрдäмджтэгьяр, эртär тавхин тölä элитн болн негдгч классин хуцмудин болн көгд орджах нäädнр хөбдин чинäгьинь ясдж, асрлж, сән белдвр тетгх кергтä. Август болн сентябрь сармудт газрин идг шарлад, хатшимән геечкнä. Тер тöläд нäädнр хөбдиг болн хуцмудиг тärмр өвсär, тер дотр Снни-шишән, минеральн болн концентрированн хотар тетгх кергтä.

Сентябрь болн октябрь сармудт көгн тавгдх нäädнр хөбдиг болн зусгудиг идгин сәәнär хärулдж, чинäгьинь ясрулдж идшлүлджäх хөд, өдр болгьн 100—150 грамм негддж сäардгär хärулх кергтä. Кемрджән малин идг шим уга болхла, хөбдт тärмр өвс хадж өгхмн. Тер дотр элитн болн негдгч классин хуцмудиг хä-

лädж асрлгьнд онц онгьан өгхмн.

Малин ах специалистнр, ик ноос өгдг хачта, элитн болн 1-ч классин хуцмудиг эртäсн йилгьдж салу бärлж, сән асрлж кехмн. Көгн тавгдджäх хуцмуд ноосарн хацарн болв чигн нäädнр хөбдäс эркн биш деер болх зөвтä. Кемр тиим хуцмуд эврä эдл-ахууд уга болсн алдцд, талдан элл-ахусас, эс гидж государственн искуственн көг тавлгьнä станцас сән тохмта хуцмудас авсн сперм авч н ä ä л н р хөбдт искуственн көг тавх зөвтä.

Хальмг республикин колхозмудин болн совхозмудин искуственн көг тавлгьнä пунктк көдлжäх искуственн көг тавлгьнä техникуд көдлмшäй бүрдäмджтэгьяр кехмн.

Дакал искуственн көг тавлгьнä пунктсур, кергтä хамг зер-зевс, халатс, гар-нуурән арчх альчур, усн болн нань чигн кертä хамг химикатинь зөбдж белн кех кергтä.

Искуственн көг тавлгьнä көдлмш кунд юмн биш, зуг тер көдлмшин диг-дарагьинь сәәнär меддж, ах специалистрин заавриг чикär олздлж, кевтнх кудлмүдтэгьяр күүцäхдä, искуственн көг тавлгьнä техникин көдлмшт хаджгьр йовл гархмн биш.

Сентябрь болн октябрь сармудт искуственн көг тавлгьн республикин совхозмудар болн колхозмудар кесг джилäс авн кегдä. Увлэр болн эрт хаврар хөд хургьлуулдж авлгьна чинрнь цуг олн äмтид сәәнär медгднä. Болв, зäрм эдл-ахун гардчнр, тер дотр малин спе-

циалистнр искуственн көг тавлгьнä көдлмшäс ääсн болад, хуцмудиг нäädнр хөбдлä тавд көг тавхär седихәнä. Гернь ик хаджгьр гидж санх кергтä. Юнгад гихлä, нäädнр хөбдт хуцмуд тавд көг тавлж, альк, ямаран, кедү хөбид көг тавгдсн тöруц мелгдшго. Тегäd йир олн хөн хусрдж удлхн лавта, дакал хуцмуд халäмдж, асрмдж уга болд чинäгьән барчкна. Тер учрар нäädнр хөд олар хусрад тöl өгчäхмн уга.

Тиим хаджгьр йовл шинäс эс давтгдхин тölä искуственн көг тавлгьиг өргär кедж, тöl авлгьиг икдүлхмн. Эн көдлмшт цуг бääх эв-аргьан болн дамшлтан күүцнх олздлж, совхозмудин болн колхозмудин хөбнä тоогьинь икдүлхин кергт ноолдхмн.

Увлэр болн эрт хаврар хөд хургьлуулгьн—маш ик чинр зууджәнä. Увлэр гарсн хургьд боолжнäгьу болн шулуугьяр батрдж өснä, дакал хөбдäс икр хургь олар гарна. Увлэр гарсн хургьд намр куртл экән күүцäд өснä. Тиим хургьд кинтиг чигн, халуг чигн сәәнär даана.

Хальмг АССР-н экономикин ул—мал өсклгьн, тер дотр торгьн нооста хөд өсклгьн болджана. Тегäd районин партийн, советск, комсомольск болн профсоюзн организацн нäädнр хөбдт искуственн көг тавлгьнä цагт социалистическ дөрлдä болн цäälгьврин көдлмш хөбчнр дунд өргär делгүрүлх зөвтä.

А. МАТВЕЕВ,
зоотехник.